

ÖZEL BİREYLERDE PROBLEMLİ DAVRANIŞLAR VE DAVRANIŞI DEĞİŞTİRME YÖNTEMLERİ

PROBLEM DAVRANIŞ NEDİR?

Problem davranış; bireyi, aileyi olumsuz yönde etkileyen, yaşa uygun toplumsal kuralların hiçe sayıldığı davranışlardan oluşan bir durumdur. Problem davranış, çocuğun sosyal ilişkilerine, iletişimine ve öğrenmesine engel olan, kendine, ailesine, yaşıtlarına ve yetişkinlere zarar vermesine sebep olan, süreklilik hâlini kazanmış davranışlardır. Hırçınlık, öfke krizleri, zarar verme sinirlilik, saldırganlık, inatçılık, yalan söyleme, çalma, tükürme, küfür gibi davranışlar problem davranışlara girer.

Genellikle öfke nöbetleri ve şiddet eğilimiyle ortaya çıksa da, bazı durumlarda uzun ağlama krizleri gibi reaksiyonlar ortaya çıkabilir. Problem davranış çözülmediği sürece çocuğun gelişimini tamamlaması zor olacaktır

Problem Davranışın Sebepleri?

Problem davranışın nedenleri okul içi ve okul dışı problemler olarak ikiye ayrılır:

1-Okul içi Problemler

Okulun sahip olduğu fiziksel ve kültürel özellikler de çocuğun olumsuz, sorunlu davranışlar geliştirmesine sebep olabilmektedir. Örneğin okul mevcudu kalabalıksa, sınıflarda normal kapasitenin üzerinde öğrenci bulunuyorsa, okulun fiziksel özellikleri yetersizse ve bunun gibi durumlar söz konusuysa okulda okuyan çocuklarda problem davranışlar görülebilir. Çünkü çocuklar burada ev ortamındaki konforu arayacak, eve dönmek isteyecek ve buldukları çevreden kurtulmak için reaksiyon gösterecektir. Bu durum süreklilik kazandığında ise çocuk bir problem davranış edinmiş olur. Ayrıca okul mevcudunun sosyal ve kültürel özellikleri de büyük öneme sahiptir. Çocuklar kendi ailelerinden farklı kültürel özelliklere sahip bir çoğunluğun içinde problem davranış gösterebilirler.

**PROBLEM DAVRANIŞ
ÇÖZÜLMEDİĞİ SÜRECE
ÇOCUĞUN GELİŞİMİNİ
TAMAMLAMASI 'ZOR'
OLACAKTIR!**

2-Okul dışı Problemler

Ailenin Etkisi: Yapılan araştırmalar problem davranışların büyük ölçüde ailenin özelliklerinden kaynaklandığını gözler önüne sermektedir. Çocuk doğrudan şiddet görmese bile, rol model alınan kişinin sesini yükselterek konuşması, bağırması çocuğun bu davranışlara sahip olmasına sebep olabilir. Aile ortamında sık sık tartışma olan çocukların sorunlu davranış kalıplarına sahip oldukları da bilinmektedir.

Aileden kaynaklı olan diğer faktörler ise çocuğun normalin üstünde disipline edilmeye çalışılması ya da hiç disipline edilmemesidir. Aile ortamında aşırı baskı altında olan çocuklar, başka bir ortama girdiklerinde bu baskının yokluğunu hissedecekleri için sorunlu davranışlar gösterebilirler. Tam tersi bir durum söz konusuysa, disipline edilmemiş çocukların ilk defa bir sosyal ortamda bulunmanın verdiği etkiyle problemleri davranışlar gösterdikleri bilinmektedir.

Kitle İletişim Araçları: Televizyon, internet gibi kitle iletişim araçları çocukların sorunlu davranışlara sahip olmasında oldukça etkilidir. Sıradan bir reklam filmi bile çocuğu kötü etkileyebilir ya da yanlış bir davranış biçimini rol model almasına sebep olabilir. Televizyonda yayınlanan çizgi filmlerin önemli bir kısmında şiddet içeriği bulunmaktadır. Ayrıca çizgi film karakterlerinin rolleri çocuklara kötü rol model olacak ve problem davranış geliştirmelerine sebebiyet verecek özelliktedir. Çizgi filmler ile uzun zaman geçiren çocuklarda çeşitli sorunlu davranışların görüldüğu bilinmektedir.

AILE ÜYELERİN TUTUM VE DAVRANIşLARININ ÇOCUKLARI ETKILEDİĞİNİ VE ONLARIN DAVRANIşLARINI şEKILLENDİRDİĞİNİ UNUTMAYALIM!

ÖZEL EĞİTİMDE PROBLEM DAVRANIŞ ÖRNEKLERİ

- ☒ Çıglık atma
- ☒ Tükürme
- ☒ Kendine ya da başkalarına vurma
- ☒ Uygunsuz kelimeler kullanma
- ☒ Dil çıkarma
- ☒ Yemek yememe
- ☒ İsteddiği olmayınca yüksek sesle ağlama
- ☒ Bireyin yaşına uygun olmayan, sosyal ve kültürel normlardan farklı duygusal tepki ve davranışlar

Problem Davranış Azaltma Yöntemlerine Başlamadan Dikkat Edilmesi Gerekenler

- ☒ En az sınırlayıcı yöntemi kullanmak
- ☒ Problem davranışın işlevine uygun müdeheleyi seçmek
- ☒ Ara değerlendirmeler yapmak
- ☒ Değerlendirmelere göre değişiklik yapmak
- ☒ Yerine konulacak alternatif davranış koymak

Müdahale Yöntemleri

- ☒ Pekiştireç kullanarak azaltma
- ☒ Söndürme
- ☒ II.Tür Ceza
- ☒ I.Tür Ceza

PROBLEM DAVRANIŞI AZALTMAK VEYA TAMAMEN ORTADAN KALDIRMAK İÇİN ÖZEL EĞİTİMDE KULLANILAN YÖNTEMLERİN ETKİLİ OLDUĞU BİLİNMEKTEDİR!

MÜDAHALE YÖNTEMLERİ

*Pekiştireç Kullanarak Azaltma

Çocuk olumlu davranım gösterdiğinde, olumsuz davranışı değiştirmeye yönelik bir eylem yaptığında bunu çeşitli pekiştireçlerle desteklemektir. Olumsuz davranış görmezden gelinir ancak olumlu gelişmeler pekiştirilir. Çocuklar olumlu davranış sergilediklerinde övülmek ve ödüllendirilmek isterler.

Birincil pekiştireç olarak meyve, çikolata, kek gibi yiyecekler verilebilir ancak sağlıksız yiyeceklerin kullanımında ölçülü olmak gerekir.

İkincil pekiştireçler davranış değiştirmede daha çok kullanılır. Sosyal pekiştireçler (sarılma, öpme, övgü vb.), nesnel pekiştireçler (kitap, boya kalem, oyuncak vb.) etkinlik pekiştireçleri (sinemaya götürme, boyama yapma vb.) ve sembol pekiştireçler (yıldız toplama, etiket yapıştırma) ikincil pekiştireç türleridir. Sembol pekiştireçlerde olumsuz davranışın tekrarı halinde toplanan sembollerde eksiltme yapılabilir. Otizmlı çocuklarda, alt ve orta seviyede zihinsel engelli bireylerde sosyal ve etkinlik pekiştireçleri pek işe yaramaz. Bu nedenle nesnel pekiştireçler daha faydalı olacaktır.

*Söndürme

Bir davranış olumlu pekiştireçle pekiştirilirse artar, pekiştireç ortadan kalkar ya da geri çekilirse azalır. Söndürme, istenmeyen davranışı görmezden gelerek davranış sıklığını azaltma şeklinde tanımlanabilir. Davranışın kaynağı kesin olarak tespit edilemediyse bu yöntem tavsiye edilmez. Çocuğun yapmış olduğu bir davranış, çocuk o davranışı sergilerken çocuğa gösterilen dikkatle ilişkili ise etkili olacak bir yöntemdir.

Örneğin; çocuk koltukta zıpladığında sizin yapmış olduğunuz “Yapma!” uyarısı, çocuğun bu davranışı daha çok yapmasına ve hatta sizin ona bu uyarıyı yapacağınız başka olumsuz davranışlar sergilemesine neden olabilir. Bu yöntemin kilit noktası tutarlılıktır. Davranış her sergilendiğinde görmezden gelinmelidir ve çocuğun çevresindeki herkes aynı tutumu takınmalıdır. Hemen etkili olan bir yöntem değildir ancak sınırlayıcılığı olmaması olumlu bir durumdur.

KULLANILAN YÖNTEMLERİN ANINDA SONUÇ VERMESİNİ BEKLEMELİYİZ. TUTARLI VE DÜZENLİ BİR ŞEKİLDE YÖNTEMLERİ DEVAM ETTİRMELİYİZ!

**BİLGİ İÇİN
BİZE
ULAŞIN**

İDİL RAM

Telefon: 04865513323

E-Posta:

idilramm@gmail.com

https://idilram.meb.k12.tr/

**Adres: YENİ MAH. 131 SK.
NO 1 İDİL / ŞIRNAK**

***II.Tür Ceza**

Olumsuz davranışın hemen arkasından sunulur. 2. tür ceza, uygun olmayan davranışı takip eden pekiştirecin geri çekilmesidir. Örneğin harçlığın azaltılması, oyuncanın elden alınması, keyifli aktivitede mola verilmesi vb. Mola uygulamasında çocuk olumlu pekiştireçten uzaklaştırılabilir ya da olumlu pekiştireç çocuktan uzaklaştırılabilir. Mola uygulaması hızlı etki gösterir. Mola sonunda çocuğa yanlış yaptığı davranış, bunun ne hissettirdiği ve doğrusunun ne olması gerektiği söylenir.

Ceza kullanımında çok dikkatli olmak gerekir. Gereksiz ceza vermek ileriye dönük süreçte farklı davranış bozulmalarına yol açar. Doğru uygulanırsa davranışta azalma ya da sönme görülür. Her müdahalede olduğu gibi bunda da kararlılık en önemlisidir.

***I.Tür Ceza**

1. tür ceza, uygun olmayan davranışı takip eden hoş gitmeyen uygun olmayan davranışı takip eden hoş gitmeyen uyarandır. Kullanımı önerilmez. Ceza kullanılması gerektiği durumda II. tür ceza daha doğru olacaktır. Fiziksel ya da sözel olarak olumsuz uyarın kullanmak ileride çocuğun kişiliğinde derin yaralara sebep olabilir. Doğru uygulandığında uzun vadede davranış değiştirme ve kazandırma açısından etkililiği gözlemlenen yöntemlerdir.

